

14 MART 2022

YIL 3 SAYI 19

SYNERGY

BİLKENT ENERJİ POLİTİKALARI ARAŞTIRMA MERKEZİ BÜLTENİ

Yeşil Dönüşümler Neden Başarısız Olmaya Devam Ediyor?

06 08 10

TÜRK PETROL
SEKTÖRÜNDE
BEKLENEN ATILIM VE
UYGULAMALAR

RUS PETROLÜ
YAPTIRIMLARI VE
ELEKTRİKLİ ARAÇLAR

TÜRKİYE'DE ÇEVRE
ALANINDA ÇALIŞAN
STİK'LAR ÜZERİNE BİR
İNCELEME

Bu sayımızda...

04 Yeşil Dönüşümler Neden Başarısız Olmaya Devam Ediyor?

Malzeme ve mühendislerden dolayı. Bu benim kısa cevabım. Şimdi size uzun hikayeyi anlatacağım. Yeşil devrim ilk kez başarısız olmuyor. Yani aslında büyük bir hikaye değil. Ancak Steve Jobs'un Next'teki başarısızlığının Mac devrimine dönüşmesi gibi...

06 Türk Petrol Sektöründe Beklenen Atılım ve Uygulamalar

Günümüz koşullarında ülkelerin istikrarlı enerji arzını tesis edebilmeleri, ulusların güvenliğini ve geleceğini ilgilendiren bir meseledir. Türkiye açısından, enerji güvenliğinin garanti altına alınması, ulusal çıkarların korunmasını temsil etmektedir...

08 Rus Petrolü Yaptırımları ve Elektrikli Araçlar

Şubat ayından itibaren Rusya-Ukrayna çatışması tüm gücüyle devam ediyor. Bu durum sadece Ukrayna'yı değil, dünyanın çoğunu da etkiledi. Bugün Rusya, dünyanın en büyük üçüncü petrol üreticisi ve en büyük gaz rezervine sahip ülkesi konumundadır...

10 Türkiye'de Çevre Alanında Çalışan STK'lar Üzerine Bir

İnceleme

Türkiye'de günümüze kadar toplamda 322 bin adet sivil toplum kuruluşu açıldığını biliyor muydunuz? Bunların şu an 122 bin kadarı faal olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Mesleki ve dayanışma dernekleri sayıları (38 bin tane) ile sivil toplum kuruluşlarının başında gelirken...

EDİTÖR:

GÖKBERK BİLGİN

İLETİŞİM: gokberk.bilgin@bilkent.edu.tr

HAKKIMIZDA

Enerji Politikaları Araştırma Merkezi

Synergy, gönüllü yazarlar tarafından bilkenteprc.com'da yayınlanan haftalık çevrim içi bir bültendir. Okuyucularımızdan gelen geri bildirimleri memnuniyetle karşılıyoruz. Lütfen görüşlerinizi eeeps@bilkent.edu.tr adresine gönderiniz. Yayın Kurulu bildirimleri gözden geçirecek ve yer izin verdiği ölçüde paylaşacaktır. Bu bültenin içeriğinde yayınlanan yazılar tamamen yazarın sorumluluğundadır. Bilkent Enerji Politikaları Araştırma Merkezi'nin veya üyelerinden herhangi birinin görüşlerini yansıtmayabilir.

BRENT PETROL

101.31 \$/VARİL

BENZİN

20.49 ₺/LT

USD/TRY

14.74

DİZEL

20.64 ₺/LT

EUR/TRY

16.16

FUEL OIL

16.19

Yeşil Dönüşümler Neden Başarısız Olmaya Devam Ediyor?

Bariş Sanlı

Malzeme ve mühendislerden dolayı. Bu benim kısa cevabım. Şimdi size uzun hikayeyi anlatacağım. Yeşil devrim ilk kez başarısız olmuyor. Yani aslında büyük bir hikaye değil. Ancak Steve Jobs'un Next'teki başarısızlığının Mac devrimine dönüşmesi gibi, başarısızlık da başarı ve gelişimin ayrılmaz bir parçasıdır. Sadece nedenini anlamamız gerekiyor.

İlk sorun, bu yeşil geçişin nasıl tasarlandığıdır? Petrol geçişine bakarsak, mühendislerle başladı. Sistemleri analiz ettiler, icat ettiler ve tasarladılar. Doğal gaz ve LNG de aynıdır. Aşağıdan yukarıya doğru olur. Yukarıdan aşağıya değil. Bildiğim kadarıyla yukarıdan aşağıya doğru gerçekleşen tek bir geçiş var: Fransa'nın Nükleer için Messmer Planı. Ancak mühendislik kapasitesi oradaydı, plan ölçeği oluşturdu. Mühendisler yönetti. Ancak yine de bir kaynağı değiştirmek çok fazla borç ve zaman aldı.

Mevcut "mega geçiş" çoğunlukla ekonomistler, politikacılar, avukatlar tarafından tasarlanmıştır. Petrol, kömür, gaz ve nükleerden bir an önce kurtulmak gerektiğine karar verdiler, daha öncekiler gibi. Ancak bu kişilerin bir kısmı da normal olarak bazı STK'larla ilişkilidir. Bu STK'ların gelirleri çoğunlukla çevre veya iklim projelerinden elde ediliyor. Bir çıkar çatışması var, çünkü bu politikalar için daha fazla baskı yapmak rantlarını ve gelirlerini artırıyor. Bu, sosyal tabanı

olmayan bir politika itmesidir. Hatta çoğu zaman değişmesi, dönüşmesi gerekmeyen, geçişin olumsuz etkilerine maruz kalmayacak sadece bu gruptur.

İnsanları daha çok ikna etmek gerekiyorsa, kısa, orta ve uzun vadede her şeyi haklı çıkaracak bir kirlilik fiyatı hesaplırsınız. Ancak günün sonunda, politikalar insanların yaşamlarını etkiler ve uygulamaları, insanların yaşadığı zarar veya faydalardan geri beslenir. Bir politikacı insanları acil bir tehlike konusunda uyarabilir. Ancak genel olarak, yakın vadeli faydalar her zaman uzun vadeli zararlardan daha ağır basar.

Diğer sorun ise malzeme gereksinimlerinin paradoksudur. Aynı miktarda TWh / yıl üretimi için daha fazla bakır, alüminyum, çelik, cam, çimentoya sahip olmanız gerekir. Tüm bu malzemeler yeşil olsun ya da olmasın büyük miktarda enerji gerektirir. Bu enerjiyi ya yenilenebilir sistemler için daha fazla malzeme üretmek için tüketiyorsunuz ya da tüketmiyorsunuz.

Mevcut geçiş, tüm petrol, gaz, kömür, nükleer üretimini 30 yıl içinde kapatmayı amaçladı. Sonra onları daha fazla güneş ve rüzgârla değiştirmeyi planladı. Ampirik olarak yenilenebilir yatırımlar, düşük petrol ve gaz fiyatları

sırasında hızlanmaktadır. Malzeme üretmenin daha ucuz olması ve ekonomik faaliyetlerin genellikle düşük enerji fiyat dönemlerinde daha yüksek olması etkilidir. Mantıksızdır, ancak düşük enerji fiyatları sırasında yenilenebilir geçiş hızlanır. Bu nedenle tüm fosil yatırımlarının kapatılması yenilenebilir sistem maliyetlerine de zarar vermektedir.

Talep büyük bir sorundur. Tükettiğimiz enerji yoğunluğu çok büyük. Bir litre dizel 10 kWh enerjidir. Taşıyabilirsin, saklayabilirsin, en kötü ihtimalle yakabilirsin. Ancak yenilenebilir enerji seyrek, aralıklıdır. Fosil yakıtlar bir gölet gibidir, yenilenebilir enerji kaynakları ortamdaki nemli havadan su toplama cihazları gibidir. Fakat alışık olduğumuz yüksek su ihtiyaçlarımız için rezervuarlara ihtiyacımız var. Su hasadı susuzluğumuzu suya doyuramasa da çok yararlıdır.

Başka bir sorun fatalizmdir("öleceğiz"cilik). Evet, acil bir durum var. Ancak sürekli uyarmak herkesin risk eşiğini düşürecektir. Temel halkla ilişkiler diyebiliriz. Bu günlerde herhangi bir kıyamet haberini okumanıza gerek yok. Komplo basit, hepimizin kaderi bağlandı ve öleceğiz. Deneyimlerimize göre acil zamanlarda, insanlar çok az şeye odaklanabiliyor, bütün mesele bu en önemli az şeye odaklanmaktır. Her seferinde bir adım, istikrarlı ilerleme için en iyi yoldur. Yenilenebilir kaynakları mümkün olduğunca

arttırın.

Açıkçası, güneş ve rüzgâr dışında yeterli ekonomik, olgun teknoloji seçeneğimiz yok. Enerji sistemimiz çok büyük. Otomobillerden fabrikalara, elektrik sistemlerinden rafinerilere, gaz, elektrik şebekesi sistemleri ve petrol tedarik zincirleri, insanların şimdiye kadar yarattığı en karmaşık makinelerdir. Yedek teknolojiler, sistemler yeniliğe ihtiyaç duyar. İnovasyon laboratuvarlardan pazarlara yaklaşık 20 yıl sürebilen bir yolculuktur. İnovasyonu ciddi şekilde planlamalıyız. Konuşmak ucuzdur ama konuşulanı başarmak için çok çabaya ihtiyaç var. Ar-Ge bütçe taahhütleri, eğer durumun acil olduğunu düşünüyorsak, savunma dahil diğer Ar-Ge bütçelerini aşmalıdır.

Tüm bu geçişleri yapmak için en başa geri dönmeliyiz. Her seferinde bir parça çığnemeye çalışmalıyız. Bu istikrar daha fazla güven yaratacak ve bir kar topu etkisi yaratacaktır. Hırs bir zehirdir, ağır başlılık ilerlemenin yoludur. Ancak bunun mühendisler tarafından başarılması gereken bir geçiş olduğunu unutmamalıyız. Tasarımlardan dijital sistemlere, malzemelerden madencilğe, enerji sistemlerinden hidrojene, enerji verimliliğinden nükleer enerjiye, ya sahipsiniz ya da değilsiniz. Mühendislerin dönüşümleri geçiş hızını belirleyecektir. Her zamanki gibi.

Türk Petrol Sektöründe Beklenen Atılım ve Uygulamalar

İzzet Hoşgör

1965 yılından günümüze sürekli artan Türkiye birincil enerji talebinde petrol her zaman baskın enerji kaynağı olmuştur. Türkiye'nin yukarı akışlı petrol sektörünün 65 yılı boyunca, birçok ulusal ve uluslararası petrol şirketi faaliyet göstermiş ve bir milyar varilden fazla ham petrol üretilmiştir. Küçük ölçekli (small-tiny) sahaların sayısı çok fazladır ve çeşitli jeolojik zorluklar nedeniyle Türkiye'nin güneydoğu bölgesine dağılmıştır. Yeraltının fiziki yapısının son derece karmaşık olduğunu ve petrol sıvılarının oluşumunu tahmin etmenin ve tanımlamanın zor olduğunu açıkça belirtmekte fayda var. Teknik olarak sağlam ve kapsamlı tanımlar, yeraltı değerlendirmelerinin tutarlılığını sağlamanın ilk gerekli adımıdır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Diyarbakır ilindeki arama ve üretim çalışmaları, çoğunlukla Paleozoyik ve Kretase petrol sistemlerine odaklanmıştır. Geçtiğimiz on yılda, yerli ve yabancı şirketler, Diyarbakır ilini, Paleozoyik konvansiyonel petrol sistemi de dahil olmak üzere, arama ruhsatı alanlarında büyük potansiyele sahip, Türkiye'de dikkate değer fırsatlar sunan, yüksek getirisi olan bir pazar olarak gördüler.

Keşfedilen miktarlar, Orta Doğu'daki benzer sahaların çoğundan boyut olarak daha küçük olmasına rağmen, Türkiye'nin güneydoğusundaki petrolün yaklaşık %80'i Üst Kretase karbonatlarından üretilmektedir. Türkiye'nin güneydoğusunun diğer bölgelerinde, Diyarbakır bölgesi içinde, erken Silüriyen istifi önemli kaynak seviyeleri içerir ve Üst Ordovisiyen kumtaşlarında (Paleozoyik petrol sistemi)

petrol keşifleri yapılmıştır.

Diyarbakır Havzası'nda uzun süredir petrol arama ve petrol üretimi, ön bölge havzasında ağırlıklı olarak kuzey Diyarbakır bölgesi ve doğu Batman bölgesine odaklanırken, orta ve güney Diyarbakır havzası çok az biliniyordu. Aladdin Middle East ("AME"), 1972 yılında Silüriyen kaynaklı petrol üreten Molla-Yasince Petrol sahasının keşfiyle sonuçlanan 70'lerin başlarından bu yana Diyarbakır havzasında hidrokarbon araması yapan tek şirket olmuştur. İkinci bir ön bölge keşfini, 60'lı yıllarda Gulf Oil tarafından açılan ancak kuru olduğu düşünülen Kastel izledi; ancak 1990'da Shell TPAO JV, Kastel'i Molla-Yasince'nin kuzeyinde açılan bir keşif yapmak için ikinci bir kuyu açtı. 2008 yılında, AME liderliğindeki bir konsorsiyum, Güneydoğu Anadolu'da keşfedilen ilk ticari olarak uygun Paleozoyik petrol sahası olan Arpatepe'de petrol keşfetti. Mevcut Paleozoyik yaşlı petrolün çoğu Molla-Bismil sahalarından gelirken, gelecekteki üretim artışı için en büyük beklentiler, halen nispeten az gelişmiş veya keşfedilmemiş olan diğer Diyarbakır Havzası sahalarından gelmektedir.

Bu keşif çabalarından ortaya çıkan uzun vadeli resim, bir dizi önemli başarıyı içeriyor. 2007'lerin sonlarına kadar, hakim görüş, Yukarı Ordovisiyen rezervuar sahalarının güney bölgesindeki küçük potansiyel alanlarla sınırlı olduğu yönündeydi. Yukarı Ordovisiyen rezervuarlarının keşfi, 2008 başlarında güney Diyarbakır Havzasında AME liderliğindeki konsorsiyum tarafından Arpatepe Sahası'nın keşfedilmesiyle ivmelendi .

Türkiye'nin güneydoğusunda, ulusal ve bağımsız şirketler Diyarbakır Havzası'ndaki Paleozoyik sahaları anladılar. Sınırlı kuyu ve sismik veri kümelerinin zorluğuna rağmen, Molla-Bismil bölgesi Ordovisiyen-Silüriyen sahaları için kanıtlar artıyor. Arpatepe, Bahar, Yeniev ve Güney Çalıktepe petrol sahaları bu bölgedeki keşiflerden bazılarıdır. Dikkate değer ilk örnek, 2008 yılında Arpatepe-1 arama kuyusu tarafından Bedinan kumtaşılarında bulunan petroldür. AME liderliğindeki konsorsiyum, petrolün Arpatepe-1 kuyusunda Molla-Bismil bölgesinde en üstteki Bedinan Formasyonu'nda keşfedildiğini kanıtladı, petrolü test etti. Burası yaklaşık 35 m'lik üst Bedinan kuvarsca zengin kumtaşı üyesinde (üst B4), doğal akışla 40.90 derece API yağından 350 stbopd (günlük stok tank varil petrol) üretiyor. Dikkate değer bir diğer örnek ise 2012 yılında Transatlantic Petroleum Company tarafından yapılan Bahar-1 kuyusunda Bedinan kumtaşılarında keşfedilen petroldür . Ardından, sahanın ticariliğini ve geliştirme fizibilitesini değerlendirmek için gerekli bilgileri toplamak için birkaç başarılı arama kuyusu (Altınakar kuyuları, Güney Çalıktepe kuyuları, Yeniev kuyuları ve Çöltepe-1 gibi) açılmıştır.

Arpatepe keşfi civarında da olumlu sonuçlar veren birkaç kuyu açıldı. En yenisi Bedinan rezervuarında petrol üreticisi olarak tamamlanan Kılavuztepe-1 ve Bağyaka-1 kuyularıdır.

Salat-1 keşif ile M45-B numaralı arama ruhsatında yeni bir umut verici gelişmedir. Çalık Petrol tarafından Şubat 2022'de duyurulan kuyu, Bedinan Formasyonu'ndan brüt petrollü bir ödeme bölgesine çarpmış ve 1200 boepd'lik

hafif, 42 derece API petrolü çıkarmıştı.

Bu önemli gelişmeler, Molla-Bismil bölgesindeki derin kuyuların Paleozoyik bir petrol sistemi olduğunu ortaya koymaktadır. Paleozoik petrol sistemindeki, özellikle Molla-Bismil petrol sahasındaki Yukarı Ordovisiyen-Silüriyen petrol sistemindeki arama atılımı, Türkiye'nin güneydoğusundaki diğer illerinde petrol aramaları için ilham vericidir.

Yeni bir keşifte, Diyarbakır Havzası'ndaki Yukarı Ordovisiyen Bedinan-4 kırıntılı rezervuarı Molla-Bismil alanında büyük önem taşıyor. Kuzey ve güney Molla-Bismil petrol sahalarında önemli petrol sahalarının keşfi, yeni petrol üretim sahaları ve eski petrol yataklı ödeme bölgesi (Bedinan kumtaşıları) yaklaşımıyla Diyarbakır Havzası arama ruhsatlarının petrol potansiyelini büyük ölçüde artırmaktadır. Aladdin Middle East Ltd. tarafından ilk olağanüstü Paleozoyik hedefli çalışmaların başlangıcından günümüze kadar Türkiye'nin güneydoğusundaki derin petrol arama potansiyelinin önemli bir ikamesi olmuştur. Bununla birlikte, 20 yılı aşkın bir araştırmadan sonra, bu kumtaşıları nispeten derin kuyular tarafından delinmektedir. Bununla birlikte, rezervuar kalitesi değişkendir ve ekonomik alan gelişimi için öneminin tahminidir. Sonuç olarak, Türkiye, en azından konvansiyonel olmayan petrol büyük miktarlarda piyasaya girene kadar, o bölgeden gelen yerli petrol kaynaklarına giderek daha fazla güvenecektir.

Rus Petrolü Yaptırımları ve Elektrikli Araçlar

Gölce Özdilekcan

Şubat ayından itibaren Rusya-Ukrayna çatışması tüm gücüyle devam ediyor. Bu durum sadece Ukrayna'yı değil, dünyanın çoğunu da etkiledi. Bugün Rusya, dünyanın en büyük üçüncü petrol üreticisi ve en büyük gaz rezervine sahip ülkesi konumundadır. Devletler petrol ve gaz ihtiyaçlarını ithal ettiğinden beri dünyanın çoğunu neden etkilediğini açıklıyor. Ukrayna'ya yönelik eylem, dünyanın çoğu için Rusya ile siyasi ilişkileri değiştirdi. Ülkeler, başta enerji sektörü olmak üzere ticaretlerini kısıtlayacaklarını kamuoyuna duyurdular.

Şubat ayından bu yana hem şirketlerin hem de devletlerin Rusya ile enerji ilişkilerini kısıtlayacağını veya yasaklayacağını duyuyoruz. 27 Şubat'ta Reuters, "BP, Rus petrol devi Rosneft'teki hissesini, enerji zengini ülkede otuz yıllık faaliyetine ani ve maliyetli bir son vererek terk ediyor ve bu, Batılı bir şirketin Moskova'nın talebine verdiği yanıtın şimdiye kadarki en önemli hamlesini işaret ediyor. Ukrayna'nın işgali BP bir örnek olduğu için, 9 Mart'ta ABD ve İngiltere'nin Rusya'dan petrol ithalatını kısıtladığı da büyük bir hamle gibi, Joe Biden ABD'nin artık karışmayacağını açıkladı. Ukrayna işgaline tepki olarak Rus petrol ve doğal gazı ve Rusya'nın gelirlerini yok ediyor. İngiltere de ABD

ile anlaştı ve AB bir yıl içinde ithalatlarını 2/3 oranında kısıtlamayı planlıyor.

Akaryakıt ve gaz kısıtlamalarının kısıtlanması ile ortaya çıkan sonsuz problemler olsa da, kafamda canlanan soru, özellikle otomobillerde ve diğer motorlu taşıtlarda kullanılan benzin sorunu oldu. ABD Enerji Bilgi Merkezi'ne göre 2020 yılında akaryakıt ürünlerinin %44'ü benzin istasyonlarında rahatlıkla ulaşabildiğimiz ürün olan bitmiş motor benzini olarak kullanıldı. Yaklaşık oranın bu sayı civarında olacağını düşünmek yanlış olmaz, hem de dünya çapında.

Artık devletler ve şirketler Rusya'dan ithalatlarını kısıtlarken, ülkeler bu konuya farklı tepkiler verdiler. Örneğin Almanya, 2030 yılına kadar trafikte 15 milyon elektrikli araç olacağına söz verdi. Ayrıca ABD'nin tahminlerine göre otomobil satışlarının yarısından fazlasını elektrikli araçlar oluşturacak. Bana öyle geliyor ki, genel pazarı yansıtacak Rus petrol ürünlerinin kıtlığı ile ilgili olarak, elektrikli arabalar çözümlerden biri olacak. Ancak gerçekçi mi ve elektrikli arabalara dönüşebilir miyiz? Ayrıca, söz verildiği gibi çevre dostu mu?

Neden günümüzde benzinli arabaları kullandığımız kadar elektrikli arabalar kullanmıyoruz?

Bugün ABD'de trafikteki arabaların sadece %1'inin Elektrikli Araçlar (EV) olduğu biliniyor. Tüketicilerin benzinli arabalar yerine EV'leri tercih etmemesinin çeşitli nedenleri var. George Washington Üniversitesi Mühendislik Yönetimi ve Sistem Mühendisliği Bölümü'nden John Helveston ve Laura Roberson tarafından yakın zamanda yapılan bir araştırmaya göre elektrikli araçların tercih edilmemesinin en büyük nedeni insanların elektrikli araçlar hakkında tam olarak bilgi sahibi olmamasıdır. "Elektrikli araç benimseme: kısa deneyimler büyük değişime yol açabilir mi?", konulara bir anket uyguladılar ve çoğunun temel olanlara bile cevap veremediği ortaya çıktı.

Ayrıca, başlangıçta elektrikli araçlar benzinli araçlardan daha pahalıydı. Gelecekte araca daha az masraf olsa da tüketiciler sadece arabaya bu kadar para harcamak istemiyor. Öte yandan, elektriğin benzinden daha az olması gibi otomobilin avantajları da var. Ayrıca hayati parçaları benzinli arabalara göre daha uzun ömürlüdür. Benzinli arabalarda motoru çalıştırmak için benzin yakılır ve bu reaksiyonla uzun vadede arabanın parçalarına zarar veren

ısı oluşur. Ancak elektrikli araçlardaki mekanizma daha az ısı oluşturarak makinelerin uzun ömürlü olmasını sağlar.

Aslında üretici tarafında düşünüldüğünde kısa ömürlü arabalar ve parçalar onlar için avantajlı. Bugün, benzinli bir arabanın ortalama üretken ömrü yaklaşık 12 yıl ve yaklaşık 200.000 mildir. Toplam ömrü boyunca, kaçınılmaz olarak, bu arabanın parçalarıyla ilgili sorunları olacak ve bunları değiştirecek, bu da araba tamircisi ve yedek parça üreticisi için ekonomik olarak avantajlıdır. Ayrıca 12 yıl sonra tüketici, artık otomobil üreticisi için avantajlı olan yeni bir otomobile yatırım yapacak. Ancak Tesla'ya göre elektrikli otomobillerin daha uzun bir ömrü var, yaklaşık 20 yıl. Bu 20 yılda motorda daha az sürtünme ve ısı oluştuğundan bahsetmiş olduğum için araba daha az kırılacak ve daha az yedek parçaya ihtiyaç duyacaktır. Ayrıca, tüketici arabasını daha az sıklıkta değiştirecektir. Bu nedenle EV'lerin üretici tarafı için daha az avantajlı olduğunu ve ilerde sorun yarattığını söyleyebilirim. Üreticiler, uzun vadede daha az karlı olabileceği ve başlangıçta planladığından daha az sayıda EV olacağı için EV üretmek istemeyebilirler.

Türkiye'de Çevre Alanında Çalışan STK'lar Üzerine Bir İnceleme

Nur Durmaz

Türkiye'de günümüze kadar toplamda 322 bin adet sivil toplum kuruluşu açıldığını biliyor muydunuz? Bunların şu an 122 bin kadarı faal olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Mesleki ve dayanışma dernekleri sayıları (38 bin tane) ile sivil toplum kuruluşlarının başında gelirken, %2.1'ini 2.663 topluluk sayısı ile çevre, doğal hayat ve hayvanları koruma dernekleri oluşturmaktadır. Sivil toplum kuruluşları (STK'lar) birçok kamu eylemi alanında üçüncü sektör aktörleri olarak kabul edilmektedir. STK'lar en iyi iki farklı, ancak genellikle birbiriyle ilişkili faaliyet türleri ile tanınırlar: ihtiyacı olan insanlara hizmet sunumu ve politika savunuculuğunun organizasyonu. STK'lar ayrıca demokrasi inşası, çatışma çözümü, insan hakları çalışmaları, kültürel koruma, çevresel aktivizm, politika analizi, araştırma ve bilgi sağlama gibi çok çeşitli diğer özel rollerde de aktiftir. Türkiye'de en bilinen çevre STK'larına bakıldığında zaman, kendileri içerik açısından farklılıklar gösteriyor ve insanlara karşı olan şeffaflık ayarı değişiyor.

TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı)'nın internet sitesine bakıldığında zaman, birçok bilgi görmek mümkün. Bunların içinde mali raporlar da vardır. İçinde bulunulan ekonomik sıkıntıların içinde, gelir-gider tablosunu görmek verilen oranlar sayesinde yatırımcıların ve bağışçıların o şirketlere ya da organizasyonlara ne kadar sadık olduğunu anlamasına yardım ediyor. Bu aynı zamanda yapılan bağışların nereye gittiğini anlamak için gayet iyi bir yöntem. Lakin,

Türkiye'deki her sivil toplum kuruluşu bunu yapmıyor. TEMA ve TÜRÇEK (Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu) bunu her sene yapıyor olmasa bile, bunu bireylere göstermekten çekinmez iken, Çevko Vakfı (Çevre Koruma ve Ambalaj Atıkları Değerlendirme Vakfı), Doğa Derneği gibi STK'lar da bunları görmüyoruz. Bu da şeffaflıklarının diğer kurumlara göre daha az olduğunu bariz örneklerinden biridir. WWF-Türkiye yani Doğal Hayatı Koruma Vakfı, büyük bir uluslararası organizasyonun parçası olduğu ve sürdürülebilirliğini devam ettirmek için, saydamlığını korumaktadır. Bununla beraber, bireyler verdikleri paranın nereye gittiğini görmek için sadece mali rapora bakmaları gerekmez. Yapılan projeler, bu projelerin büyüklüğü ve içeriği de en az kurumların bireylere ve üyelerine olan açıklığı kadar önemlidir.

STK'ların gerçekten çevreyi önemseyip, çevre sorunları üzerine gerekli çözümleri aradıklarını ve kuruluş amaçlarına ne derece bağlı kaldıklarını, az da olsa yaptıklarına bakılarak anlaşılabilir. Sosyal medya ve internet sitesi insanlara bu kaynağı yeterli şekilde sunmaktadır. Örnek olarak TEMA ve bazı STK'lar hukuksal bağlamda da çalışmalarını sürdürmektedir. Kurumlar gerekli mecralara başvurarak, sadece protesto ederek değil, aynı zamanda gerekli yerleri dava ederek de, amaçlarına ulaşmayı hedeflemişlerdir. Devletin yetemediği yerde, insanların mağdur olduğu zamanlarda, hukuksal yollara başvurarak insanlara huzur ve mutluluk vermeyi amaçlamışlardır. Hukukun yanında,

STK'lar, insanlara kolaylık sunarak internet sayfalarından insanlara bilgi ve haber sunarak onları bilinçlendirmeye devam etmektedir. Bunu birçok Türk sivil toplum kuruluşu yapmaktadır. Bazı STK'lar dergi basmaktadır ve belli aralıklarla bunları okuyucularına sunmaktadır. İnsanları bilinçlendirmenin farklı yöntemleri vardır ve her ne şekilde olursa olsun, konu Türkiye'nin ve dünyanın bir adım öne gitmesi ise, haber paylaşmak, dergi yayınlamak ve bunlar gibi birçok yöntemle insanları bilgilendirmek, bir STK'nın amaçlarından biri olmalıdır.

Bazı kurumlar, isimlerine bağlı kalarak, çevre ile genel olarak ilgilenmemiştir. Örneğin, DenizTemiz Derneği (TURMEPA), bir çevre kurumu olsa bile, spesifik olarak denizler ile ilgilenmektedir ve projelerini buna göre çizmektedir. ÇEKÜL, yani Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı, kültür ile ilgili de projeler başlatıp, kültürü korumak, sürdürmek ve kentleri restorasyona ulaştırmak isteyen bir çevre kuruluşudur. Bu da projelerinin ve yazdıkları haber ve bilgilendirme çalışmalarının az da olsa farklı yönleri bakmasına neden olmuştur. Fakat, aynı zamanda da, 7 Ağaç ormanları programı ile Türkiye'nin ağaçlandırılmasında büyük bir rol oynamıştır. Çevko vakfı ise atıklar üzerine yoğunlaşan bir kuruluş olduğu için, insanlara ÇEVKO Atık Biriktirme Noktaları ile, nerede geri dönüşüm yapabileceklerini gösteren bir harita sağlamıştır. Bunu yaparken aynı zamanda da, küreselleşen bir proje olan uluslararası Yeşil Nokta'nın 2003 yılında Türkiye'deki

kullanım hakkını elde etmiştir. Ambalajların üzerindeki "Yeşil Nokta" işareti, ürünü piyasaya süren şirketin ya da işletmenin, çevre ve ambalajın geri kazanımı ile ilgili yasal yükümlülüklerini yerine getirdiğini göstermektedir. Bu proje ile birlikte, ismi doğrultusunda Çevko vakfının amaçlarına bir noktada yaklaştığını söylemek mümkündür. Uluslararası çalışan Çevko vakfının yanında, küreselleşmeye çalışan tek Çevre ve doğal hayat STK'ları da vardır. STK'lar ülke içi hareket etseler bile, başka ülkelerle yapılan dayanışma, çevre gibi bir dünya çapında sahip olunan problem için çok önemlidir. Sonuçta, sadece Türkiye bu probleme sahip değildir ve olmayacaktır.

Bugün, birçok insan uluslararası organizasyonlardan olan Greenpeace ve WWF'ten haberdarken, kendi ülkelerinde olan sivil toplum kuruluşlarından bihaberdirler. Bu durum, birçok STK'nın kendini geliştirmeden kapanmasına neden olmaktadır. Fakat, bir organizasyonun ufakta olsa bir faaliyet sürdürmesi, her şekilde insanlık için bir kârdır. Çevre problemleri ve getirecekleri olan felaketler, birçok insanın artık farkında olması gereken konulardır. STK'lar bu noktada çok büyük bir rol oynarlar. Daha iyi bir dünya için, aynı düşünce ve amaçta olan insanların ortak bir paydada buluşup, düşüncelerini kamuoyuna farklı şekilde sunmaları, problemlerin kendi kendilerine çözümlerini beklemekten katbekat daha iyidir.

Enerji
Politikaları
Araştırma
Merkezi

bilkenteprc.com